

27. travanj 2013.godine

Julija Kranjec, Tea Vidović

PRIZNAVANJE KVALIFIKACIJA IZBJEGLICAMA
Prijedlozi za sustav Republike Hrvatske temeljeni na iskustvu europskih zemalja

SADRŽAJ TEKSTA:

1. SUSTAV OBRAZOVANJA I IZBJEGLICE

1.1. ISKUSTVO IZ PRAKSE

1.2. SEKUNDARNO POTVRĐUJUĆI DOKAZO

1.3. PREPORUKE ZA RAZVOJ SUSTAVA

2. SUSTAV ZAPOŠLJAVANJA I IZBJEGLICE

2.1. SUSTAVI PREPOZNAVANJA

2.1.1. UNITARNI I DUALNI SUSTAVI ZA OBRAZOVANJE I ZAPOŠLJAVANJE

2.1.2. CENTRALIZIRANI I DECENTRALIZIRANI SUSTAVI

2.1.3. KVALIFIKACIJI USMJERENI I POJEDINCU USMJERENI SUSTAVI

2.2. REGULIRANA I NEREGULIRANA ZANIMANJA

2.3. KLJUČNE PREPREKE U PROCESU PRIZNAVANJA

**3. PRIMJERI EUROPSKIH ZEMALJA U PRIMJENI PRIZNAVANJA KVALIFIKACIJA U SVRHU
DALJNJEG OBRAZOVANJA ILI ZAPOŠLJAVANJA**

3.1. ISKUSTVA SAKUPLJENJA U RAZGOVORU S IZBJEGLICAMA KOJE BORAVE U RH

Podloga:

Pravo da se traži i dobije utočište u drugim zemljama jedno je od temeljnih ljudskih prava koje je prepoznato od davnih dana a formalizirano Općom Deklaracijom o ljudskim pravima te potom i potvrđeno Konvencijom o statusu izbjeglica i pripadajućim Protokolom. U Republici Hrvatskoj temeljni dokument kojim se regulira ovo pitanje je Zakon o azilu¹. Istim Zakonom azil se definira kao zaštita kojom se ostvaruje ustavna odredba o pružanju utočišta izbjeglici u Republici Hrvatskoj, na temelju odluke nadležnog tijela ukoliko se radi o strancu koji se ne nalazi u zemlji svog državljanstva ili osobi bez državljanstva koja se nalazi izvan zemlje uobičajenog boravišta, a koja se zbog osnovanog straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja ne može, ili se zbog tog straha ne želi staviti pod zaštitu te zemlje.

Sustav azila uključuje dva osnovna aspekata:

- Proces traženja azila i (ne)odobravanje statusa azila ili supsidijarne zaštite
- Integracija osobe u društvo

Integracija je ključ sustava azila te glavni pokazatelj koliko je određena zemlja uspješna u provođenju sustava azila i pružanja dobrodošlice osobama koje su u toj zemlji stranci. Upoznavanje osobe sa svim pravima koje je stekla dobivanjem statusa te osiguravanje i pribavljanje potrebnih dokumenata, početni su koraci na tom putu. Također, integracija uključuje rad s osobama koje su došle u društvo domaćina kako bi se prilagodile i uključile u društvo, ali i s domaćim društvom na prihvaćanju i uključivanju novih članova te suzbijanju ksenofobije i rasizma.

Za punopravno članstvo osobe u društvu preduvjeti su mogućnost daljnje edukacije i zapošljavanje, odnosno rad. U tom smislu Europski kvalifikacijski okvir za cjeloživotno učenje (EQF) kao i Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO) su iznimno važni instrumenti kojima se ovo područje može regulirati. EQF je europski instrument uspostave razina kvalifikacija radi prepoznavanja i razumijevanja kvalifikacija različitih nacionalnih kvalifikacijskih okvira. EQF povezuje nacionalne kvalifikacijske sustave i djeluje kao prevoditeljski alat koji obrazovnim ustanovama, poslodavcima i pojedincima olakšava razumijevanje kvalifikacija i kompetencija te uspoređivanje sustava obrazovanja i osposobljavanja u pojedinim zemljama. Cilj mu je promicanje mobilnosti i poticanje cjeloživotnog učenja.

Hrvatski kvalifikacijski okvir instrument je uređenja sustava kvalifikacija u Republici Hrvatskoj koji osigurava jasnoću, pristupanje stjecanju, pouzdano stjecanje, prohodnost i kvalitetu kvalifikacija kao i povezivanje razina kvalifikacija u Republici Hrvatskoj s razinama kvalifikacija Europskoga kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje i Kvalifikacijskog okvira Europskoga prostora visokog obrazovanja (QF-EHEA) te, posredno, s razinama kvalifikacija kvalifikacijskih okvira u drugim zemljama. U središtu su HKO-a ishodi učenja – kompetencije koje je osoba stekla učenjem i dokazala nakon učenja - pri čemu sam postupak učenja nije ključan sve dok su ishodi u skladu s odobrenim programom vrednovanja. Svako kvalifikaciji stečenoj u Republici Hrvatskoj mjesto će biti određeno prema razini koju imaju skupovi ishoda učenja koji pripadaju toj kvalifikaciji. Smještanje kvalifikacija na određenu razinu omogućuje da se kvalifikacije mogu uspoređivati i povezivati.

Hrvatski kvalifikacijski okvir, usvojen u veljači 2013., u svojim načelima i ciljevima spominje nekoliko bitnih odrednica važnih za sustav priznavanja kvalifikacija azilantima i strancima pod supsidijarnom zaštitom. Neki od njih su:

– osiguravanje uvjeta za kvalitetno obrazovanje i učenje u skladu s potrebama osobnog, društvenog i gospodarskog razvoja, socijalne uključenosti te ukidanja svih oblika diskriminacije;

---

¹ Zakon o azilu RH: <http://www.zakon.hr/z/314/Zakon-o-azilu>

– osiguravanje uvjeta za jednaku dostupnost obrazovanju tijekom cijelog života, za višesmjernu horizontalnu i vertikalnu prohodnost, stjecanje i priznavanje kvalifikacija;

Također, propisuje i kako će u roku od dvanaest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona ministar nadležan za obrazovanje i znanost, uz prethodnu suglasnost ministra nadležnog za rad i ministra nadležnog za regionalni razvoj, donijet Pravilnik o priznavanju i vrednovanju neformalnog i informalnog učenja. *Neformalno učenje*, prema ovom Zakonu, je organizirana aktivnost učenja čija je svrha stjecanje i unapređivanje kompetencija za osobne, društvene i profesionalne potrebe, a ne dokazuje se javnom ispravom. Dok se *informalno učenje* definira kao neorganizirana aktivnost stjecanja kompetencija iz svakodnevnih iskustava te drugih utjecaja i izvora iz okoline za osobne, društvene i profesionalne potrebe.

Ima iste vrijednosti koje i mi zagovaramo. Zašto bi bio ograničen samo na EU?

1. SUSTAV OBRAZOVANJA I IZBJEGLICE

Jedan od aspekata kvalitetne integracije je dostupnost obrazovnih programa zemlje domaćina. Prema Zakonu o azilu ta dostupnost se čini jednostavnom i laka za provedbu, međutim u praksi se pokazalo suprotnim zbog mnogih prepreka kojih društvo u Hrvatskoj često nije svjesno. Bitno je naglasiti kako izbjeglica (azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom) i stanovnik Hrvatske nemaju jednaku početnu poziciju ulazeći u obrazovni sustav zemlje domaćina. Izbjeglice bi mogle doprinosti hrvatskom i europskim društvima koristeći svoje kvalifikacije, ali stvarnost pokazuje kako uglavnom spadaju u dugotrajno nezaposlene ili obvezne ponovno proći obrazovanje odnosno obuku koje su već završili u svojoj zemlji. Brojni su problemi i barijere koje doprinose i objašnjavaju visoku stopu nezaposlenosti izbjeglica, ali isto tako postoji mnogo primjera kako sustavi za procjenu i priznavanje stranih svjedodžbi, vještina i znanja često ne nude izbjeglicama odgovarajući smjer u daljnjem obrazovanju, usavršavanju ili zapošljavanju.

Važne promjene dogodile su se u području procjene i priznavanje inozemnih kvalifikacija u Europi, kao što je povećanje suradnje u visokom obrazovanju (npr. Bolonjska deklaracija i novi model dodatka diplomu), implementacija direktiva EU u pogledu priznavanja reguliranih zanimanja i Lisabonska Konvencija o prepoznavanju. Koncepti priznavanja i prepoznavanja razvili su se prema širem prihvaćanju razlika između različitih obrazovnih sustava. Iako su ovi dokumenti prije svega usmjereni na države EU, namjera s kojom su donošeni jasno i lako se može pretpostaviti na sve osobe koje su obrazovanje stekle u državi različitoj od one u kojoj trenutno žive i namjeravaju se dugotrajno nastaniti, kao što je to slučaj s izbjeglicama.

U posljednjih nekoliko godina, pitanje priznavanja kvalifikacija izbjeglica razmatralo se na nekoliko europskih foruma o integraciji izbjeglica ili međunarodnoj mobilnosti. Konvencije, poput Lisabonske konvencije o priznavanju i postojećih mreža u području visokog obrazovanja počele su se baviti posebnim problemima izbjeglica.

1.1. Iskustvo iz prakse

Glavni problemi koji se susreću u praksi, i u Hrvatskoj i u inozemstvu kod priznavanja diploma s kojima se susreću izbjeglice su:

- nedovoljno informacija i nerazumljivi postupci
- nedostatak odredbi za različita područja procjene ili prepoznavanja kvalifikacija
- nedostatak procedura u slučajevima nepostojanja dokumenata ili nepotpune dokumentacije
- dodatne procedure ili zahtjevi za osobe koje dolaze izvan EU zemalja
- nedostatak financijske podrške i podrške kod prevladavanja prepreka za ulazak u obrazovni proces i edukaciju
- nepostojanje jasnih odredbi o načinu uključivanja izbjeglica, kao posebne skupine, u visokoškolske ustanove. Hrvatski sustav prepoznaje kategoriju hrvatskih državljana i stranaca, ne i izbjeglica što u praksi predstavlja ogromne poteškoće

S obzirom na navedeno, jedan od načina koji smatramo ispravnim u rješavanju ovog problema je **procjena kompetencija i sposobnosti a ne samo procjena dokumenata.**

Također, problem prepoznavanja kvalifikacija leži u dilemi na koji način procijeniti kvalifikacije izbjeglica na temelju nepotpune ili čak u potpunosti nepostojeće informacije o kvalifikaciji i o sustavu iz kojeg potječe. **Nedostatno dokumentirani podaci u procesu pristupa visokom obrazovanju mogu biti nadoknađeni** putem intervjua, posebno specijaliziranim ispitima, izjavom potvrđenom kod nadležnog tijela a koja podliježe kaznenoj odgovornosti ili testovima za provjeru kompetencija.

1.2. Sekundarno potvrđujući dokazi

Procjenitelji u ovim procesima mogli bi prihvatiti **sekundarno potvrđujuće dokaze** koji pokazuju i dokazuju da je osoba imala pristup (visokom) obrazovanju u matičnoj zemlji, što rezultira mogućnošću da se primijeni načelo Konvencije o ekvivalentnosti diploma vodi na upis na sveučilišta br. 15 Vijeća Europe².

Sekundarno potvrđujući dokazi mogu biti pomoć:

- procjenitelju da rekonstruira obrazovnu pozadinu izbjeglice kako bi se olakšala (buduća) procjena
- izbjeglici da afirmira svoja akademska postignuća prema drugim procjeniteljskim tijelima, kao što su sveučilišta i poslodavci, kako bi dobili pristup daljnjem studiju ili odgovarajućem poslu.

Neki primjeri sekundarno potvrđujućih dokaza:

- izjave nastavnika i profesora o pohađanju/završetku određenog obrazovnog stupnja ili programa
- objavljeni popis studenata
- studentske iskaznice
- indeks
- transkripti
- pristup državnim ispitima
- profesionalni status
- profesionalno iskustvo temeljeno na člancima, projektima, preporukama suradnika

---

² Lisabonska konvencija

Popis sekundarnih dokaza nije samo po sebi procjena, već pouzdano opisuje i rekonstruira akademska postignuća i vezuje ih uz dostupne dokumente i dokaze. Popis sekundarnih dokaza sadrži dvojake informacije:

- pregled obrazovanja na temelju tvrdnji osobe s dostupnim dokumentima i dokazima
- kontrolni popis, na temelju modela Dodatak diplomi, koji evaluator može koristiti za dodavanje više relevantnih informacija

Primjer

Obrazovanje	
Kvalifikacija	Dokaz
Srednje obrazovanje	Diploma
Visoko obrazovanje- prvostupnik	Studentska iskaznica
	+ transkripti s 1. Godine
Visoko obrazovanje- diplomant	Nema dokumenata, ali ima
	Izjavu profesora
	+ ugovor o radu

1.3. Preporuke za razvoj sustava

Procjenitelji bi također u svom radu mogli prihvatiti dokumente iz različitih institucija, kao što su The British Council³, UNHCR⁴ i Crveni križ⁵.

Teška financijska situacija izbjeglica razlog je preporuke oslobađanja plaćanja naknade za procjenu kvalifikacija, kao i troškova prijevoda onih dokumenata koji su relevantni a koje posjeduju.

Informacije o postupcima i kriterijima za ocjenu kvalifikacija izbjeglica trebaju biti jasne i u pisanom obliku, kao što i prijavni obrasci (prema potrebi) trebaju biti na relevantnom jeziku.

Socijalni radnici, stručni savjetnici za profesionalnu orijentaciju i drugi službenici koji sudjeluju u procesu trebaju biti informirani o procedurama i kriterijima za ocjenu kvalifikacija izbjeglica.

U slučaju da procjenitelji otkriju suštinsku razliku između kvalifikacije izbjeglice iz zemlje porijekla i hrvatskog sustava, bilo bi značajno organizirati tečajeve ili obrazovne programe kojima će se premostiti praznine i nedostaci uzimajući u obzir kvalifikacije izbjeglice kako bi se izbjeglo počinjanje od početka.

Prikupljanje relevantnih podataka o zahtjevima izbjeglica važno je radi pružanja informacija kojima će se olakšati razvoj integracijskih mjera.

³ <http://www.britishcouncil.org/>

⁴ <http://www.unhcr.hr/>

⁵ <http://www.hck.hr/>

Funkcionalan i učinkovit sustav integracije u obrazovni sustav izbjeglicama bi uštedio vrijeme koje je proteklo u samom postupku čekanja statusa, te bi shodno tome bilo važno :

- imati pristup procjeni u vrlo ranom stadiju kako ne bi propustili početak akademske godine. Uvjetni pristup bi trebao biti moguć nakon što se obavi poseban ispit ili razgovor te dokumenti budu potvrđeni.
- dobiti konačnu odluku o priznavanju najkasnije u roku od 4 mjeseca nakon podnesenog zahtjeva za priznavanje
- moći dobiti preporuku koja se može koristiti kao pouzdan alat u traženju posla, usmjeravanju u razvoju karijere, itd. Naravno, ova vrsta izjave ne može zamijeniti pravu odluku o prepoznavanju.
- mogućnost ostanka unutar područja studija ili profesije/struke, kroz razne mjere, uključujući stručne tečajeve kombinirane s učenjem jezika.
- Regulirati poseban status izbjeglicama, različit od hrvatskih državljana odnosno stranaca
- Redovito organizirati sastanke između:
  - agencije koja vrši procjenu i organizacija koje pomažu izbjeglicama u integraciji
  - agencije koja vrši procjenu i organizacija koje se bave radom i zapošljavanjem

2. SUSTAV ZAPOŠLJAVANJA I IZBJEGLICE

Statistike u Europskoj uniji i Hrvatskoj pokazuju kako su upravo izbjeglice grupa s visokom stopom nezaposlenosti, ali i u velikom riziku dugotrajne nezaposlenosti i velikih barijera pri zapošljavanju. Preporučuje se da se s integracijom treba započeti što ranije te da je nužno provoditi edukacijske programe, programe prekvalifikacije i dokvalifikacije kako bi osoba čim prije stekla uvjete za zaposlenje u novoj sredini. Kada osoba već dobije status, treba joj omogućiti što brže uključivanje na tržište rada, odnosno kroz različite mjere omogućiti brzu financijsku samostalnost i osjećaj korisnosti, sebi, obitelji i društvu. Kao i u brojnim drugim područjima, posebnu pažnju treba usmjeriti na suzbijanje diskriminacije i informiranje poslodavaca, sindikata te djelatnika službe zapošljavanja o tome tko su te osobe i zašto je potrebno biti osjetljiv na njihovu situaciju.

Da bi izbjeglica mogla iskoristiti puni potencijal svojih individualnih kvalifikacija, vještina i znanja, kriteriji za procjenu kvalifikacija izbjeglica za svrhu zapošljavanja trebaju neizostavno uključiti dotadašnje radno iskustvo. Radno iskustvo može poslužiti kako bi:

- premostili nepostojanje dokumenata o određenim obrazovanim programima ili stupnjevima
- u potpunosti kompenzirali otkrivene nedostatke, kao što su nedostatak sati praktične obuke

2.1. Sustavi prepoznavanja

2.1.1. Unitarni i dualni sustavi za obrazovanje i zapošljavanje

Unitarni sustavi su oni gdje priznanje u jednom području (primjerice akademsko priznavanje) podrazumijeva više ili manje automatsko prepoznavanje u drugom polju (primjerice zaposlenje). Dualni sustavi su oni gdje priznanje u jednom području ne povlači za sobom priznanje u drugi.

Značaj ove razlike je jednostavan. U dualnim sustavima, akademsko priznavanje u svrhu obrazovanja i daljnjeg studiranja neće imati nikakvog utjecaja na priznavanje kvalifikacija u svrhu zapošljavanja. Drugim riječima, međunarodne konvencije postavile su okvir za uzajamno priznavanje kvalifikacija za akademske svrhe, kao što je to 1997. godine Lisabonska konvencija, imat će malo, ako uopće, utjecaj

na priznanje kvalifikacija za zapošljavanje u zemljama poput Velike Britanije koja ima dualni sustav. Naravno, učinak bi trebao biti obrnut u onim zemljama koje su razvile unitarne sustave izbog pojednostavljenja procedura kao i omogućavanjem brže integracije preporuka je ići u smjeru razvijanja unitarnog sustava.

2.1.2. Centralizirani i decentralizirani sustavi

Centralizirani sustavi su one u kojima se priznavanje vrši od strane jednog nadležnog tijela i gdje postoji samo jedan model odnosno jedinstvena procedura se primjenjuje na sve podnesene zahtjeve za priznanje.

Decentralizirani sustavi su oni u kojima ne postoji jedinstveno tijelo za procjenu i priznavanje inozemnih diploma i tamo gdje je cijeli niz različitih postupaka.

U centraliziranim sustavima, nadležno tijelo je obično jedna institucija poput Ministarstva obrazovanja ili možda zapošljavanja, koja je tada će primijeniti više ili manje isti postupak za priznanje, bez obzira o kojoj se znanosti, grani ili području radi. U slučaju decentraliziranih sustava, raspon nadležnih tijela je velik i heterogen da u osnovi postoji jedno tijelo za svaku određenu struku, područje ili znanost sa svojim specifičnim postupcima – načini vođenja postupka među njima imaju vrlo malo sličnosti. Nadležna tijela za zapošljavanje mogu uključivati stručne udruge, vladine odjele, pa čak i autonomne pružatelje usluga.

2.1.3. Kvalifikaciji usmjereni i pojedincu usmjereni sustavi

Kvalifikaciji usmjereni sustavi su oni kod kojih je proces priznavanja isključivo usmjeren na kvalifikacije same izbjeglice. Pojedincu usmjereni sustavi su oni koji, uz procjenu kvalifikacija, također procjenjuju individualne standarde vještina i kompetencija.

Faze u procesu priznavanja i razlike u sustavima priznavanja

- podnošenje zahtjeva nadležnom tijelu
- verifikacija/provjera
- procjena
- kompenzacija
- demonstracijski test
- registracija

Zahtjev se podnosi u odgovarajućem tijelu koji može biti vladin odjel ili neovisno javno tijelo. Provjerom se ispituje i potvrđuje postojanje i autentičnost kvalifikacija. Dokazi su originalni diplome i svjedočanstva. Procjena je proces kada se strane kvalifikacije uspoređuju sa profesionalnim standardima koji vrijede u zemlji domaćinu, u ovom slučaju u Hrvatskoj. Svi procesi priznavanja uključuju faze podnošenja zahtjeva, provjere i procjene. Faze kompenzacije i demonstracijskog testa ovise o pojedinostima sustava priznavanja.

Kompenzacija se događa kada nadležno tijelo zaključi da akademski ili stručne svjedodžbe ne zadovoljavaju razinu znanja ili sposobnosti koje se očekuju u zemlji domaćinu, pa se poduzimaju daljnje kompenzacijske mjere. Tipični primjeri su takozvani tečajevi "premošćivanja" i "prilagodbe". Osim toga, vlasti mogu tražiti test vještina i kompetencija kojim će se potvrditi kvalifikacije. To je slučaj s pojedincu usmjerenim sustavima priznavanja.

2.2. Regulirana i neregulirana zanimanja

Regulirane profesije su one čija je pravila i procedure postavio određen autoritet (također poznat kao nadležno ili regulatorno tijelo). Kod ove vrste profesija je ključno da je pristup relevantnim

zanimanjima u načelu ograničen na nositelje kvalifikacija dobivenih u određenim (najčešće nacionalnim) obrazovnim ustanovama.

Neregulirane struke ne podliježu pravilima i smjerovima određenog tijela.

Većina zemalja određene profesije regulira dok za neke ne smatra da ih je potrebno regulirati. U većini zemalja su jasno regulirana zanimanja u medicinskoj struci i tradicionalnim liberalnim zanimanjima kao što su pravo, arhitektura i stomatologija. No, raznolikost među zemljama više se očituje u trajanju procesa regulacije nego o krajnostima regulacije i potpunog nedostatka regulacije.

2.3. Ključne prepreke u procesu priznavanja

- Nedostatak materijalnih dokaza za provjeru
- Nedostatak informacija za nadležno tijelo kako bi se mogla napraviti adekvatna procjena
- Općenito nedostatak financijskih sredstava za priznavanje stručnih kvalifikacija i, posebno, za organizaciju kompenzacijskih mjera te pripremu demonstracijskih testova
- Neadekvatni demonstracijski testovi
- Zatvoreni sustavi regulacije koji ne dopuštaju za priznavanje kvalifikacija stečenih izvan dotične države

Najznačajnija prepreka je nedostatak financijskih sredstava za provođenje procesa priznavanja što donosi osjećaj beskorisnosti izbjeglica stručnjaka te zbog neiskorištenost kapaciteta predstavlja značajan gubitak ljudskih resursa za dotično društvo. Upravo zbog toga, nadležna tijela za priznavanje trebaju nastojati prepoznati podnositeljeve inozemne kvalifikacije. Osim sada korištenih metoda, preporuka nadležnim vlastima je da razmotre alternativne oblike priznavanja. Takvi oblici alternativnih priznavanja mogu uključivati:

- djelomično priznavanje inozemne kvalifikacije;
- potpuno ili djelomično priznavanje inozemne kvalifikacije uz uspješno svladavanje dodatnih testova i ispitivanja vještina i sposobnosti;
- potpuno ili djelomično priznavanje inozemne kvalifikacije na kraju probnog perioda te eventualno određivanje posebnih uvjeta.

Cilj procjene trebao bi biti da se inozemna kvalifikacija vrednuje oslanjajući se i na kvalitativne i kvantitativne kriterije. Te je iznimno važno je da su korišteni kriteriji izabrani zbog točnosti i relevantnosti za svrhu procjene kvalifikacije i sposobnosti podnositelja zahtjeva, primjerice daljnjeg učenja, istraživanja, traženja zaposlenja, i sl.

Svrha za koju se traži priznanje i procjena kompetencije- daljnje obrazovanje ili rad- primarna je u određivanju tijeka postupka i kriterija. U prvom slučaju, proces priznavanja kvalifikacija može biti pojednostavljen i manje krut, jer se od podnositelja zahtjeva očekuje da poboljša svoje kvalifikacije i dosegne svoj pravi potencijal u tijeku daljnjeg studiranja ili istraživanja. S druge strane, kada je svrha rad, proces dodjele priznanja može biti krući i zahtjevniji, jer će te kvalifikacije biti temelj za provođenje aktivnosti koje će imati izravan utjecaj na druge građane te ne postoji jamstvo da će se te kvalifikacije poboljšati.

Preporuka je i da se prilikom osmišljavanja ovog aspekta integracije ova populacija istakne kao ranjiva i koja zbog svoje situacije treba poseban tretman, a koji uključuje: otklanjanje barijera za stjecanje kvalifikacija za rad; olakšavanje procedura nostrifikacije diploma i svjedodžbi; jednostavne procedure priznavanja prethodno stečenih kvalifikacija; upoznavanje poslodavaca s ovom populacijom, njihovim

pravima i eventualnim povlasticama koje će imati ako ih zaposle; pomoć i podrška izbjeglicama da prevladaju poteškoće i nađu posao; poticati međusobnu razmjenu iskustva izbjeglica; jasno definirati obveze poslodavaca i sindikata; poticati samozapošljavanje izbjeglica te svakako osigurati jednake mogućnosti za zaposlenje.

Privremeno priznanje za svrhu zapošljavanja može se odobriti pod uvjetom da izbjeglica dokaže da su njegove ili njezine vještine i kompetencije u skladu s tvrdnjom o završenom obrazovnom programu ili obuci putem superviziranja privremenog zapošljavanja.

3. PRIMJERI EUROPSKIH ZEMALJA U PRIMJENI PRIZNAVANJA KVALIFIKACIJA U SVRHU DALJNJEG OBRAZOVANJA ILI ZAPOSJAVANJA⁶

- Raznovrsnost fakulteta odnosno institucija i programa višeg obrazovanja dovela je i do veće raznovrsnosti i mogućnosti kod priznavanja kvalifikacija ali i različitih kvalifikacija istog ranga.
- Bolonjski proces donio je metode utvrđivanja rezultata odnosno standarda koji se očekuju od nekoga s određenom kvalifikacijom, nakon završenog određenog programa.
- Kod procjenjivanja vrlo educiranih stručnjaka osobe koje se bave slučajem priznavanja kvalifikacija bi trebale biti dio ili imati vrlo uske veze sa centrima za edukaciju stručnjaka i povezanih specijalističkih agencija/strukovnih udruženja- predlažemo izgradnju na postojećim programima angažiranih poslodavaca i direktno učenje kroz praksu
- U Belgiji osobe koje ne mogu priložiti i nedostaje im određena dokumentacija daju zakletvu o tome da govore istinu.
- U Francuskoj se ta provjera radi usporedno s provjerom poznavanja jezika nakon što osoba stigne u Francusku od specijalizirane agencije Ministarstva Obrazovanja na jeziku koji osoba razumije.
- U Velikoj Britaniji, pravilo za većinu zanimanja je da se ne zahtijeva službeno priznanje stranih kvalifikacija za svrhu zapošljavanja ili samozapošljavanja.
- Zapošljavanje radnika migranata u Velikoj Britaniji:
http://ec.europa.eu/ewsi/en/practice/details.cfm?ID_ITEMS=30311
- Savjetovanje pri stjecanju kvalifikacija za radnike migrante u Njemačkoj:
http://ec.europa.eu/ewsi/en/practice/details.cfm?ID_ITEMS=29372
- Projekt „Otvorene knjižnice“ u Španjolskoj:
http://ec.europa.eu/ewsi/en/practice/details.cfm?ID_ITEMS=29019
- Program mentorstva (mentor se dodjeljuje na temelju jednakog stručnog profila) izbjeglicama u Švedskoj: http://ec.europa.eu/ewsi/en/practice/details.cfm?ID_ITEMS=28256
- Upoznavanje roditelja s načinom života u zemlji domaćina preko djece i dječjih programa:
http://ec.europa.eu/ewsi/en/practice/details.cfm?ID_ITEMS=21037
- Kombiniranje radionica za stručno usavršavanje i učenje jezika u Švedskoj:
http://ec.europa.eu/ewsi/en/practice/details.cfm?ID_ITEMS=19970

3.2. Iskustva sakupljenja u razgovoru s izbjeglicama koje borave u RH

---

⁶<http://ec.europa.eu/ewsi/en/practice/index.cfm>

- a) **Afganistan** – praktična zanimanja stječu se u zanatskim radionicama neposredno nakon osnovne škole, tako da mnogi pojedinci ne posjeduju svjedodžbe završenih srednjih zanatskih škola (različito funkcioniranje sustava). Tako da na tržištu rada postoje osobe s dugogodišnjim praktičnim iskustvom rada, ali neposjedovanje diplome (koja u njihovim zemljama ne postoji) im onemogućava daljnji rad.

PREPORUKA: stručna procjena vlasnika zanatskih obrta i pismena izjava o poznavanju zanata

- b) **Afričke zemlje** – postoje sustavi osnovnoškolskog i srednješkolskog obrazovanja, kao i visokoškolskog i fakultetskog. Kao problem se javlja neposjedovanje diploma koje to dokazuju iz razloga što ih osobe nisu stigle ponijeti sa sobom odnosno ukradene su im na putu. Jedna osoba podijelila je konkretno iskustvo kako su mu u Libiji vojnici uzeli diplomu na način da su mu prislonili pištolj na glavu.

PREPORUKA: usvajanje prethodno navedenih prijedloga za priznavanje diplome

- c) **Zemlje Ruske federacije** – problem različitih metoda učenja i korištenje različitih materijala unutar zanatskih radnji, što osobama koje posjeduju diplomu otežava pristup tržištu rada. Dakle problem je u različitim sustavima učenja zanata.

PREPORUKA: mogućnost dodatne stručne prekvalifikacije kako bi osoba bila u mogućnosti usavršiti svoj rad, prilagoditi ga novom tržištu rada te se dalje usavršavati.